

Putevima svjetlosti uz vješto oko iza objektiva

*Crtice o Peteru Žuveli (Piter) –
australskom fotografu veloluških korijena*

Cvito Markov, Vela Luka
apterigota@gmail.com

U Dalmaciji, kao nažalost i u većini ostalih dijelova Hrvatske, sve više se osjeća ozbiljan porast iseljavanja i depopulacije. Ako se pak povuku paralele s prošlim vremenima, moguće je uočiti da se takvi trendovi zapravo kroz povijest stalno periodički ponavljaju. Svi smo se kroz odrastanje naslušali priča i priča o raznim barbama, tetama, rođacima, koji su iz rodnog zavičaja bili primorani bježati „u svijet“, u potragu za sigurnom egzistencijom. Od svih „obećanih zemalja“, iseljenike iz naših krajeva najviše se vezuje s Australijom. Mnogi su se u „bijelom svijetu“ izdigli iz bijede i siromaštva te su ostvarili poslovne uspjehe. Pojedince koji pak nisu postigli značajniji materijalni probitak skoro nitko ne spominje.

Odavno je već uvriježen običaj ovdašnjih ljudi da redovito vole isticati svoje „rojake iz svita“ i hvaliti se njima. Rodbina, pa čak i prijatelji ili znanci, koji su „zakoračili u svijet“ i sreću odlučili potražiti daleko od rodnog kraja, u našim očima često predstavljaju izvjesnu nadu, putokaz, a možda i „kartu“ za neki veći životni zaokret.

Jednog sasvim običnog jesenskog dana, tijekom uobičajenog besciljnog „čaćkanja po bespućima interneta“, naišao sam na nešto što me ponukalo da zastanem. Radilo se o fotografskim uradcima („fotografije“ zvuči malo „preobično“) koji stilski i estetski daleko odudaraju od onih na koje nailazimo u „svakodnevnoj ponudi“. Uz ove uratke

*Jednog sasvim običnog
jesenskog dana, tijekom
uobičajenog besciljnog
„čaćkanja po bespućima
interneta“, naišao sam na
fotografije koje stilski i estetski
daleko odudaraju od onih na
koje nailazimo u „svakodnevnoj
ponudi“. Uz ove uratke stajao je
i prilično intrigantan potpis -
Peter Zuvela.*

stajao je i prilično intrigantan potpis - Peter Zuvela, fotograf koji živi u nekom gradu u Australiji. To mi je ime u početku zazvučalo odnekud poznato, ali svejedno ga ni sa čim konkretnim nisam mogao povezati. Naročito sam ostao zatečen kad sam među fotografijama naišao na nekoliko veloluških motiva. Nepisano je pravilo da istinske ljubitelje umjetnosti malošto može već u prvi mah oduševiti. Pri zaključivanju o kvaliteti (ili pak o samoj „ljepoti“) nečijeg stvaralaštva, potrebno je dugo vremena proučavati dubinu i širinu djela te ih analizirati s više različitih točki gledišta. Kod fotografije to ipak

biva ponešto drugačije. Očito je kako je u današnje vrijeme ona bitno izgubila na svojoj čari i vrijednosti. Pametni telefoni omogućuju nam nasumično fotografiranje bilo čega u bilo kojem trenutku. Raznorazne virtualne društvene mreže prepune su svakojakih fotografija na koje malotko obraća puno pažnje. Bombardirani ovakvom „fotografskom stihijom“, vrlo lako se možemo očarati čak i manje atraktivnim djelima, koja iskazuju izvjesnu netipičnost, a samim time i privlačnost.

Ponesen ovim iznenadnim otkrićem, odlučio sam više saznati o umjetniku čije su mi fotografije toliko razbuktale maštu. Podaci s interneta vrlo skoro su mi postali šturi, pa sam na koncu odlučio pokušati ostvariti izravni kontakt.

Peter Žuvela i ja, danas smo vrlo dobri prijatelji. Prijateljstvo je započelo virtualno, a dodatno se konkretiziralo prethodno ljeto (2023.), kada smo se uživo družili u Veloj Luci, gdje je on boravio u sklopu svojeg poslovno-privatnog putovanja po Hrvatskoj. Budući da su ove fotografije na mene uistinu ostavile snažan utisak, smatrao sam potrebnim i drugima pružiti priliku da se upoznaju s njegovim radom. Istina, ne mogu pobjeći od činjenice da u cijeloj ovoj priči izvjesnu ulogu imaju i lokal-patriotski instinkti. Uvijek me obraduje kada čujem za nekoga tko je na svojem profesionalnom polju uspješan i zanimljiv, a da je svojim korijenima (ili još bolje svojim stvaranjima) vezan uz našu Luku.

Peter Žuvela pripada ogranku *Treće* i jedno je od troje djece Franka i Mirjane (rođena Surjan Beg). Rodio se 1965. u australskoj regiji koncentriranoj oko grada Perth. Za sebe voli reći da je tipični potomak dalmatinskih doseljenika u Australiju. Time ističe svoju australsku pripadnost, ali i značajnu duhovno-emocionalnu povezanost s dalmatinskim (veloluškim) korijenima. Iako se još u dječjoj dobi nešto malo „igrao“ s očevim fotoaparatom te je kratko vrijeme bio član školske foto-sekcije, prave afinitete prema umjetnosti počeo usvajati u tinejdžerskim godinama. Prvi ozbiljniji doticaji s umjetnošću dogodili su se upravo u Veloj Luci. Ovamo se doselio zajedno sa svojim bratom i sestrom 1978., kada su im se roditelji odlučili vratiti u rodni kraj. Životna epizoda u Luci nije bila dugotrajna (trajala je desetak godina), ali ostavila je bitan trag na mladog Petera. Nije teško pretpostaviti što je u to vrijeme (kraj 1970-ih i 1980-

Peter Žuvela u J Shed Art Studios, 2022.

e) najviše moglo privući maštovitog, znatiželjnog i pomalo buntovnog mladića. Kojeakvi zapadnjački utjecaji prožeti raznim alternativnim i avangardnim stilovima, vrlo brzo su se proširili među mladima diljem svijeta pa i u jednoj provincijskoj i tradicionalnoj Veloj Luci.

U ovom razdoblju, ovdje je postojao respektabilan krug kako ljubitelja, tako i kreativaca koji su preferirali tada moderne stilove umjetničkog izražavanja. Bilo je tu kvalitetnih likovnih amatera koji su se okupljali i djelovali u (kasnije srušenoj) zgradi do hotela Korkyra. Mnogi su na različite načine eksperimentirali s glazbom i s raznim vizualno-scenskim performansima. Kultura praćenja filmova i proučavanja književnih djela također je bila izražena. Otkrivajući u lokalnim prilikama dostupne mogućnosti za zabavu i za ispunjavanje slobodnog vremena, Peter se vrlo lako uklopio u lušku zajednicu umjetnika i kreativaca. Naročito značajnim za sebe u to vrijeme smatra blisko prijateljstvo s veoma talentiranim likovnim umjetnikom (kasnije studentom slikarstva) Nikolom Miroševićem te s tadašnjom partnericom

Prvi ozbiljniji doticaji s umjetnošću Petera Žuvele Trećeta dogodili su se upravo u Veloj Luci, rodnom mjestu njegovih roditelja. Naročito značajnim smatra blisko prijateljstvo s veoma talentiranim likovnim umjetnikom Nikolom Miroševićem te s Ani Grbin, velikom poznavateljicom književnosti.

Ani Grbin, velikom ljubiteljicom i poznavateljicom književnosti. Ovo dvoje ljudi je, prema njegovom mišljenju, odigralo ključne uloge pri formiranju njega kao umjetnika.

S vremenom se posvetio ozbiljnom proučavanju klasične literature (naročito ruske i hrvatske) i različitih umjetničkih medija (slikarstvo, kiparstvo, film...). Međutim, najveću strast i predanost otkrio je prema glazbi. I danas glazba ima veliku ulogu u njegovom životu. Osim što pomno prati i proučava različite glazbene stilove i izvođače, Peter veoma predano svira gitaru te sklada i snima vlastiti glazbeni materijal. U umjetnosti su dosta česti primjeri gdje se vizualno izražavanje prožima s glazbom. Dobar dio Peterovih životnih stavki (privatnih i umjetničkih) usko je vezan uz glazbu, a svoje prve (i ključne) glazbene korake ostvario je upravo tijekom luške životne etape. Nije zgorega istaknuti i to da je jedno od prvih Peterovih iskustava s fotografijom, osim u australskoj školi, bilo pod vodstvom legendarnog osnovnoškolskog učitelja Josipa (Joze) Žuvele Trećeta. Ovaj učitelj je davao dosta ozbiljne poduke o tehnikama fotografiranja i o razvijanju crno-bijelih fotografija. Nakon desetak godina provedenih u Veloj Luci, Peter se stjecajem raznih životnih okolnosti, odlučio vratiti u svoj prvotni dom – australski obalni grad Fremantle, u blizini Perth. Po povratku, i dalje nije bio „načisto” s time u čemu se želi do kraja ostvariti. Fotografija se pojavila zahvaljujući motivacijskoj podršci njegove

životne partnerice, umjetnice u keramici. Priča o Peteru i fotografiji lagano se zakotrljala, doživjela je strelovit uspon i iznimna postignuća. Ona traje i dandanas te joj se, prema njegovim riječima, još ni blizu ne nazire kraj.

U današnje vrijeme, Peterov profesionalni život vezan je prvenstveno uz fotografiju. Zajedno sa svojom partnericom Jenny Dawson pokrenuo je *J Shed Art Studio*, u kojem oboje rade i stvaraju svoja djela. Nakon što je 1998. završio prestižni fotografski tečaj, stekavši *Diploma of Photography*, s vremenom stalno nadograđuje svoja znanja i postupno razvija umjetničku karijeru. Osim umjetničkom fotografijom, Peter se bavi foto-dokumentiranjem vrijednih kiparskih djela, fotografira koncerte, vjenčanja, svadbe i slična društvena događanja te čini reklamne materijale za razne privatne nekretnine. Važan dio njegovog rada jest držanje tečajeva fotografije i prenošenje svojih znanja drugima. Stalno nastoji držati korak s vremenom pa se uz sofisticirane uređaje za fotografiranje, obradu i printanje, trudi biti upućen i u sve mogućnosti korištenja pametnih telefona u fotografske svrhe te o tome podučiti polaznike svojih tečajeva. Sastavni dio njegovog mentorskog rada jesu i redoviti foto-izleti koje organizira po Perthu i okolici. U ljeto 2023. odlučio se na dodatni veliki iskorak pa je manju grupu polaznika tečaja poveo na fotografsku turneju po Hrvatskoj (Zagreb, Plitvice, Hvar, Dubrovnik, Korčula...). Cilj ovog projekta bio je otkrivanje potencijala Hrvatske kao foto-destinacije, ali i upoznavanje prirodnih ljepota te vrijednosti i bogatstva hrvatske kulturno-povijesne baštine.

Najkonkretniju potvrdu vrijednosti Peterovih fotografija pokazuju stečena priznanja i nagrade. Njegov rad je prepoznat i cijenjen na razini grada Fremantlea pa jedna njegova fotografija („View of the Swan River under the New Traffic Bridge”) krase zidove Gradske vijećnice. Do sada je izlagao na mnogim skupnim te je imao dvije samostalne izložbe (2010. i 2012.). Najznačajnije priznanje ostvareno je 2020., kada je proglašen jednim od dobitnika godišnje nagrade za izvrsnost u kreativnim industrijama grada Fremantlea (*Award for Excellence in Creative Industries Fremantle Business Awards 2020*). Vrijedno je naglasiti i činjenicu da je njegovo ime uvršteno u službeni gradski dokument

Fremantle High Street Sunset, 2013.

J Shed Sunset, 2011.

View of Kamenjak from Gradina (St Ivan island), 2023.

kojim je definirana strategija razvoja umjetnosti, kulture i kreativnosti za period od 2023. do 2033. godine (*Arts, Culture & Creative Strategy for the City of Fremantle report*). Također ga se navodi i u vrijednom znanstveno-istraživačkom radu „Australian Cultural and Creative Activity: A Population and Hotspot Analysis Fremantle in 2020“.

Fotografije Petera Žuvele često dočaravaju dramu i tenzije isprepletene u prostoru. U prvom planu je dakako svjetlost. Kut pod kojim svijetlo pada, istančane nijanse, kontrasti, igre svjetlosti i sjene te slični efekti; najviše oživljavaju magiju, zanos, energiju i svojevrsni patos koji izvire iz kulisa fotografiranog prizora. Promatrajući ove fotografije instinktivno se osjeti skrovita melodija koja, zajedno s pripadajućim vizualnim ritmom, prostoru udahnuje jednu novu dimenziju. Prizori na Peterovim fotografijama duboko nas prožimaju harmonijom te nas suptilno tjeraju na promišljanje o nama samima.

Ako bismo željeli stilske odrednice Peterovog rada svrstati pod neki zajednički nazivnik, tu bi najbolje pristajao njegov vlastiti opis – *Fine*

Art Cityscape Photography. Posebno jak dojam ostavljaju fotografije s urbanim motivima, koji se veoma moćno i uvjerljivo isprepleću s elementima prirode. Prizori ulica, zgrada, prometa, a naročito maritimnog okoliša (luke, obale, plaže, brodovi, industrijske dizalice...) znaju često biti u snažnoj koheziji s magičnim zalazima sunca, harmoničnim plesom oblaka, neobuzdanom igrom morskih valova, zabrinjavajućim nagovještavanjem oluje ili pak s raskošnim zorama koje dozivaju neko „novo buđenje“. Umjetnik povezuje više elemenata scene u jedno, stavlja veći ili manji fokus na odabrane detalje te na razne načine potencira beskrajnu igru sa svjetlom. Ovakvim pristupanjem, on zauvijek zamrzava proživljeni trenutak, a vrijeme i prostor interpretira na svoj način, dajući mu pritom posebno naličje. S osobnog gledišta mogu konstatirati da, promatrajući Peterove fotografije, ponekad imam osjećaj kao da svijet gledam iz neke nesvakidašnje perspektive, u nekoj nedokučivoj „paralelnoj stvarnosti“.

Osim urbanih, Peter pri fotografiranju zna koristiti i prirodne te povijesne motive. Ovo

Muriel in Old Fremantle, 2024.

Zuvela Family Olive Oil Stone Basin - s izložbe Loss and Unrealised Dreams, 2008.

Fremantle Reflected, 2018.

We'll Meet at the Horse Statue - nastalo tijekom fotografske turneje po Hrvatskoj, 2023.

View of the Swan River Under the New Traffic Bridge - dio stalnog izložbenog postava u gradskoj vijećnici Istočnog Fremantla; 2018.

Working Port - Sunset, 2022.

The Chapel of Saint Cosmas (Kuzma) and Saint Damian on the island of Korčula - s izložbe Searching for the Ancestors, 2011.

posljednje je proizašlo iz njegovog zanimanja za proučavanje (mediteranske) povijesti. Negdje pred kraj prvog desetljeća 21. vijeka, započeo je s umjetničko-istraživačkim projektom nazvanim *Exploring Croatian heritage through the medium of photography*. Okvirni cilj ovog projekta (prema Peterovim riječima) bio je pokušati doživjeti i shvatiti kako su brojne migracije u njegovoj obitelji utjecale na evoluciju rodbinske loze, odnosno na život njegovih predaka, a u konačnici i njega samog. Traganje za rodbinskim korijenima, pretočeno je u niz zanimljivih fotografija, a cjelokupni projekt je zaokružen dvjema samostalnim izložbama.

Prva izložba, priređena 2010., nazvana je *Loss and Unrealised Dreams*. Tematska okosnica ove izložbe bila je vezana uz staru kuću Peterove obitelji, u kojoj već dugi niz godina nitko ne živi. Za vrijeme jednog od dolazaka u Vela Luku, Peter je kroz fotografiju ovjekovječio dirljive i čeznutljive prizore stare, raspadajuće kuće, odavno napuštene od ljudi i nemilosrdno prepuštene vremenu.

Druga izložba, pod nazivom *Searching for the Ancestors*, dočarava umjetnikovo osobno putovanje pri traganju za vlastitom prošalošću. Ista je priređena 2012., a tematski je prvenstveno bila orijentirana na prikaze starih zgrada i ulica (Split, Hvar, Korčula, Dubrovnik...) koje datiraju iz mletačkog i rimskog doba. Naročito bih izdvojio one na kojima je glavni motiv najstarija crkva zapadnog dijela otoka Korčule – Sveti Kuzma i Damjan, na Blatskom polju.

Bez obzira na svu širinu i sveobuhvatnost ove priče, njezina ključna poanta je jasna i nameće se sama od sebe. Vela Luka, kao životna sredina i zajednica, neupitno čuva iznimno vrijedno zavičajno blago. U svojoj relativno kratkoj povijesti, pokoljenjima je ostavila neizmjereno bogato nasljeđe, iznjedrila je mnoštvo značajnih društava, velikih projekata i ostvaraja te puno neobičnih, zanimljivih i uspješnih pojedinaca. Nažalost, nemoguće je ne primijetiti kako je danas, naročito kod mladih naraštaja, svijest o vrijednosti zavičajne (ne) materijalne baštine uvelike osiromašena. Kako bi se sačuvao osjećaj zajedništva i ponosa, veoma je bitno konstantno isticati i širiti glas o svemu onome što je (na ovaj ili onaj način) vrijedno, a ujedno je i „naše“.

Peter Žuvela je samo jedan u moru zanimljivih i neuobičajenih pojedinaca, o kojemu se tako malo toga zna u lokalnim krugovima. Iako on možda

Osim što se bavi umjetničkom fotografijom, Peter fotografski dokumentira vrijedna kiparska djela te drži tečajeve fotografije. Godine 2020. proglašen je jednim od dobitnika godišnje nagrade za izvrsnost u kreativnim industrijama grada Fremantlea. Njegove fotografije često dočaravaju dramu i tenzije isprepletene u prostoru. Instinktivno se osjeti u njima skrovrta melodija koja prostoru udahnuje jednu novu dimenziju.

formalno nije naš sumještanin, Vela Luka je neizostavni dio njega. Njezine ljepote i fotografski potencijal otkrivao je ploveći duž njenih uvala svojim *kajićem* jednostavnog naziva „Treće“. Znao je i satima promatrati Glavicu sv. Ivana u svojoj Gradini i diviti se prizorima bjesomučnog obaranja morskih valova o njezine hridi.

Ima on još puno toga za reći svojim radom i djelima. Među ostalim, i dalje planira organizirati foto-turneje po hrvatskoj obali. Takvim će projektima bez sumnje puno doprinijeti promidžbi i širenju dobrog glasa o Hrvatskoj, ali i o Veloj Luci. Već se neko vrijeme razrađuje ideja o postavljanju njegove izložbe baš u Luci. To bi uistinu moglo biti jako lijepo... A dotad i vi bacite oko na njegovu web stranicu: www.peterzuvela.com.au.